

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Март 2009 година

Скопје, 15 мај 2009 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Март 2009 година

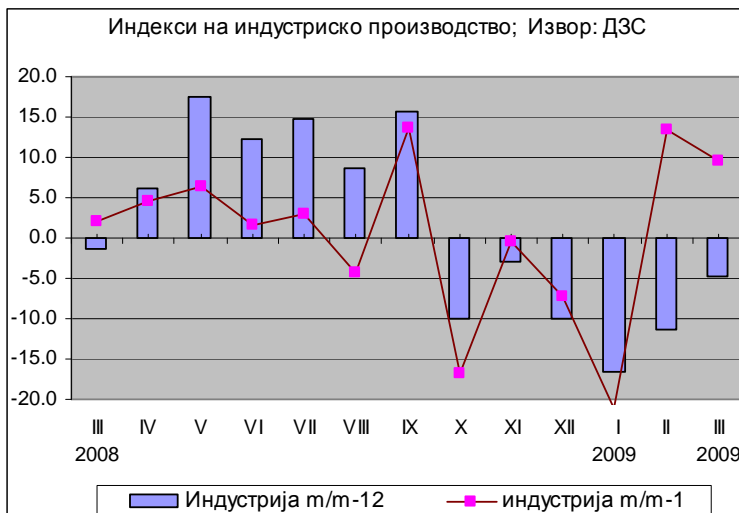
- Намалување на индустриското производство од 4,8% на годишна основа
- Просечна стапка на инфлација од 0,2%
- Благо намалување на берзанските цени на одделни производи, пред се, никелот и челичните лимови
- Годишно намалување на извозот на стоки (во евра) за 30,1% во март 2009 година, со истовремен пад на увозот на стоки за 16,5%
- Во период јануари-март 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваа 19.470 милиони денари (4,8% од БДП), што претставува помало остварување за 8,3% во однос на истиот период минатата година, а вкупните расходи изнесуваат 21.792 милиони денари (5,3% од БДП), што е повеќе за 25,1% во однос на истиот период од 2008 година
- Забавена динамика на кредитирање во март 2009 година од 25,4% на годишна основа и намален пораст на вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор од 7,7%
- Во текот на месец март засновани се 21.467 нови работни односи, од кои 25,9% се од евиденцијата на невработени

1. Реален сектор

1.1 Индексот на индустриското производство во март 2009 на месечна основа забележа зголемување од 9,5%.

Заради случувањата во светската економија, односно светската финансиска криза, во март 2009 продолжи трендот на намалување на индустриското производство на годишна основа од -4,8%.

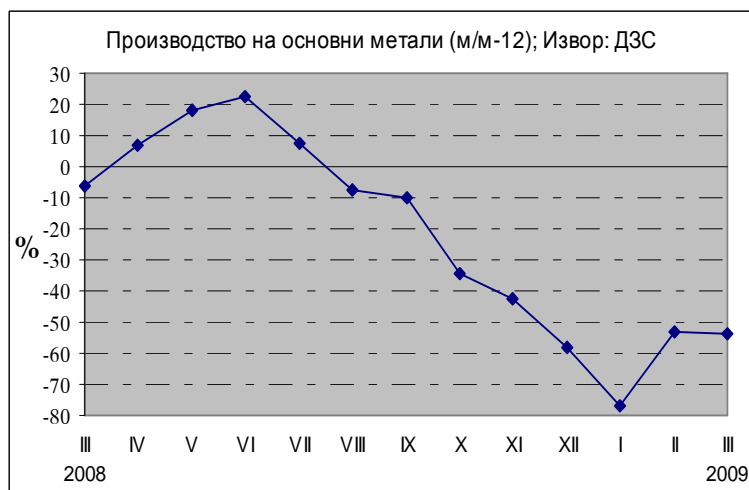
Анализата на индексот на физичкиот обем на индустриското производство на годишна основа укажува дека негативните мартовски резултати се должат на намалената активност

во дури 13 гранки од вкупно 24 индустриски гранки. Како една од главните причини за ваквата динамика во производството е слабата активност во Секторот за основни метали, каде е регистриран годишен пад од 53,8%, во производството на облека падот изнесува 28,3%, во производство на производи од други неметални минерали тој е 22,5%, прехранбената индустрија 4,1% и тн.

Индексот на индустриското производство на месечна основа забележа зголемување за 9,5%. На месечна основа, позитивните мартовски резултати се должат на зголемената активност во 18 гранки од вкупно 24 индустриски гранки.

Според очекувањата на менаџерите на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата во март 2009 година, и понатаму се оценува како многу понеповолна во однос на претходните месеци. Залихите на суровини и репроматеријали, како и тековните набавки на суровини и репроматеријали се под нормалата, а залихите од готовите производи, во март

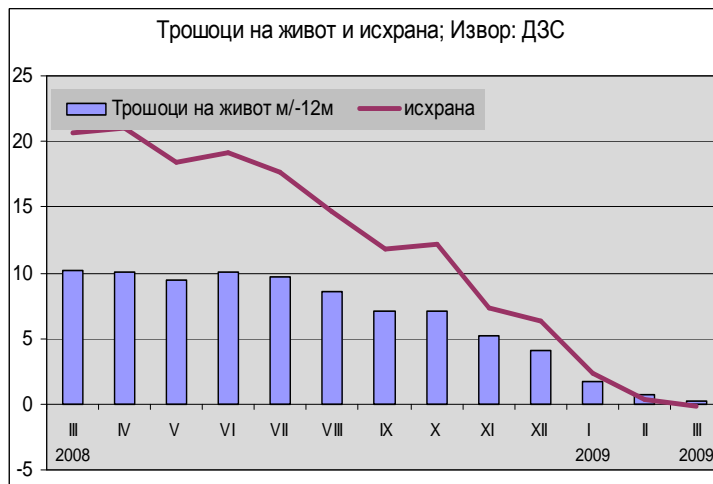
2009 година, и понатаму се намалуваат во споредба со претходните месеци. Најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во март 2009 година имаат следниве фактори: недоволната странска побарувачка (24,4%), недоволната домашна побарувачка (18,1%), неизвесното економско окружување (13,3%), и финансиските проблеми (12,3%).

Бројот на работниците во индустрија во март 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 5,4%. Бројот на работниците во секторот Вадење на руди и камен во март 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 7,4%, а во Преработувачката индустрија е намален за 5,7%.

1.2. Во март 2009 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 0,2% во однос на истиот месец од претходната година.

Растот главно се должи на зголемените резултати од ресторани и хотели 4,6%, услуги 0,9%, тутун и пијалаци 4,1%, домување 7,2%, стан (станарина, вода и услуги) 2,7%, огрев и осветление 10,0% итн.

Индексот на трошоците на живот во март 2009 година во споредба со февруари 2009 година е повисок за 0,3%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за март 2009 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.813 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,5%.

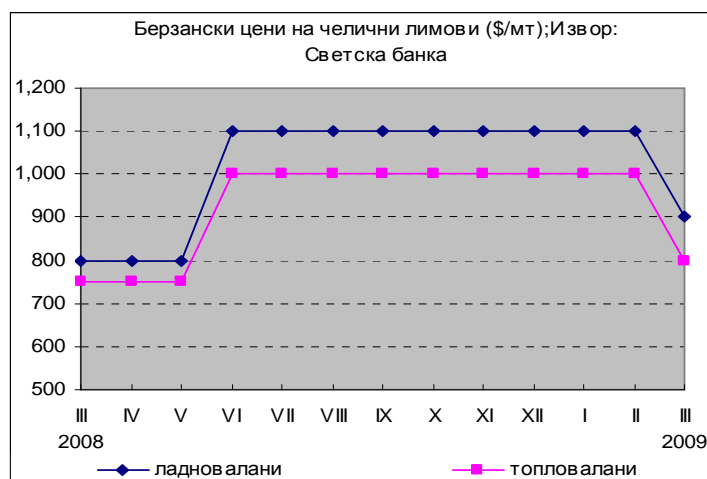
Индексот на цените на мало во март 2009 година забележа намалување од 0,7% во однос на март 2008. На месечна основа, цените на мало се повисоки за 0,2%. Зголемувањето на цените е евидентирано во групата земјоделски производи од 4,8%.

1.3. Во март 2009 година, на светските берзи е забележан благ пораст на цената на нафтата, а кај главните метали благо намалување има кај никелот и златото.

Во март, цената на нафтата на светската берза се зголеми за 8,3% во однос на претходниот месец, и достигна цена од 46,84 долари за барел. Споредено со март од претходната година, цената на нафтата е намалена за 54,6%.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот

извоз, забележа месечно намалување на цената од 6,8% и достигна цена од 9,696 долари за еден метрички тон (\$/мт). Цената на бакарот во март забележа пораст од 13,1% во однос на февруари и достигна цена од 3,750 долари за еден метрички тон (\$/мт).

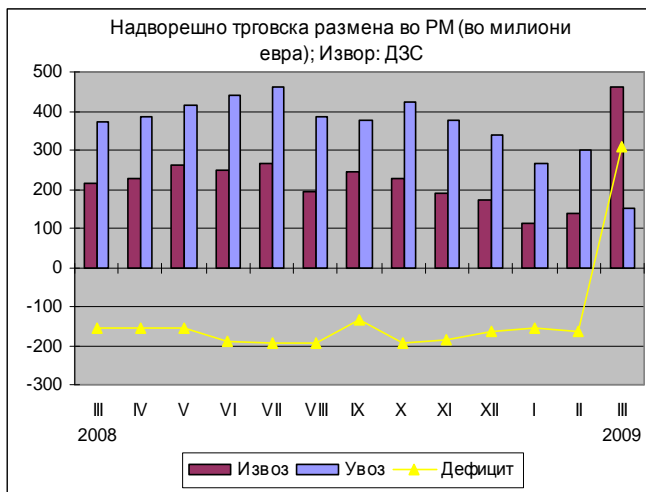

И покрај ваквите движења, третиот месец од годината ќе остане запаметен по промената на цената на челичните лимови, која дојде по девет месечен период на мирување на берзанските цени на овие лимови. Притоа, намалувањето е најголемо кај ладновалните челични лимови и изнесува 20%, а кај топоваланите челични лимови намалувањето изнесува 18,1%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во првиот квартал од 2009 година, вкупната надворешно-трговска размена (изразена во евра), се намали за 23,3% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е намален за 35,7%, а неговата вредност изнесува 401,2 милиони евра, што претставува пад од 34,5%. Намалувањето на увезените количини на стоки изнесува 19,8%, а неговата вредност оствари износ од 877,6 милиони евра, или намалување од 16,7%. При вакви движења на извозот и увозот на стоки дефицитот во размената остварен во првиот квартал оваа година изнесува 476,4 милиони евра, што претставува продлабочување на годишно ниво за 7,8% (34,6 милиони евра), а се должи на намаленото позитивно салдо во размената со железо и челик и нивни производи. Покриеноста на увозот со

железо и челик и нивни производи. Покриеноста на увозот со

Извоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-III-2008	I-III-2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	80,6	73,4	-7,2	-8,9
Мил. ЕУР	42,7	23,3	-19,4	-45,4
Мил.\$	64,1	30,3	-33,8	-52,7

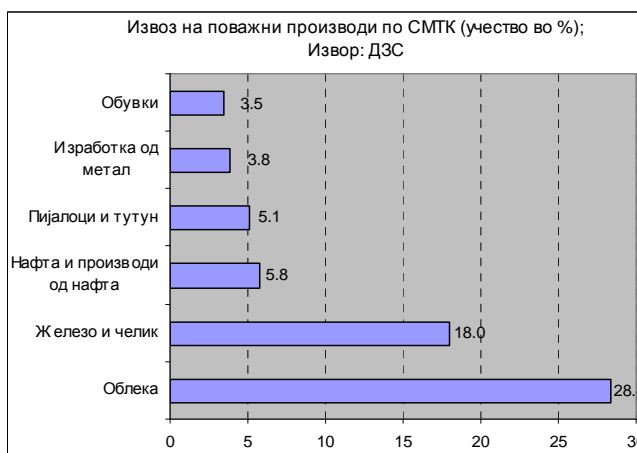
*)Претходни податоци

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-III-2008	I-III-2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	355,3	429,7	74,4	20,9
Мил. ЕУР	244,7	102,3	-142,4	-58,2
Мил.\$	164,4	133,3	-31,1	-18,9

*)Претходни податоци

извоз во првите три месеци изнесува 45,7%, што претставува значајно годишно намалување од 12,4 процентни поени.

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: облека 28,4%, железо и челик 18%, нафта и производи од нафта 5,8%, пијалоци и тутун 5,1%, метална руда и метални отпадоци 3,8% и овошје и зеленчук 3,5%. Овие шест групи производи сочинуваат 64,5% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во првите три месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (102,3 мил. евра, 12%), текстилни

предива и слично (60,3 мил. евра, 7%), друмски возила (55,3 мил. евра, 6%), железно и челик (47,7 мил. евра, 5%), електрична енергија (46,8 мил. евра, 5%), останата транспортна опрема (33,6 мил. евра, 4%) и друго.

2.3. Гледано по региони, во првиот квартал од 2008 година, и покрај намалениот интензитет на трговска размена со Европската унија (ЕУ 27), сепак учеството на размената со ова интеграција во вкупната надворешно-трговска размена изнесува 53% (извоз на стоки 60,1% и увоз на стоки 49,8%). Извозот во Европската Унија бележи значајно намалување од 45,7%, а увозот бележи позабавен пад од 19,1%, во однос на истиот период од 2008 година. Во анализираниот период јануари-март 2009 година, 68,5% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Турција, Словенија, Италија, Грција, Финска, САД и Литванија.

Извоз на железо и челик *)				
	I – III - 2008	I – III - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	188,9	116,5	-72,4	-38,3
Мил. ЕУР	196,6	72,2	-124,4	-63,3
Мил. \$	294,4	93,4	-201,0	-68,3

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I – III - 2008	I – III - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	219,2	115,6	-103,6	-47,3
Мил. ЕУР	95,7	62,1	-33,6	-35,1
Мил. \$	144,1	47,7	-96,4	-66,9

*)Претходни податоци

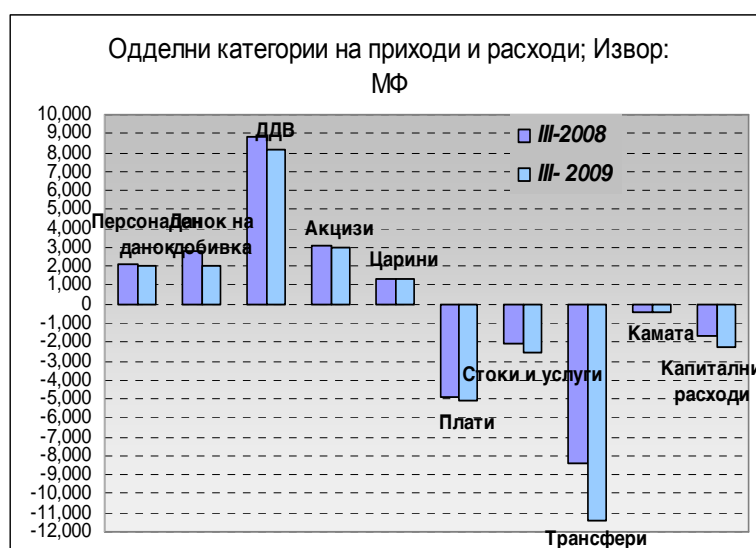
2.4. Гледано по валутна структура 76,3% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 2,7 процентни поени (п.п.). На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 84,7% и 72,4%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува пораст од 5,7 п.п. кај извозот, а кај увозот овој пораст изнесува 2,6 п.п..

3. Фискален сектор

3.1. Во првите три месеци од 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 19.470 милиони денари (4,8% од БДП), што претставува помало остварување за 8,3% во однос на истиот период минатата година.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 17.167 милиони денари, што претставува помало остварување за 9,1% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првиот квартал од 2009 година е доминантно и изнесува 47,6%, а на акцизите 17,3%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 11.139 милиони денари, односно 64,9% (речиси 2/3) од вкупните даночни приходи

од вкупните даночни приходи

(2,7% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа пад од 7,7%, акцизите пад од 5,4%, данокот на добивка пад од 29,3%, приходите од царина се остварени помалку за 1,2%, додека приходите од персоналниот данок се намалени за 2,2% споредено со истиот период лани. Неданочните приходи се намалени за 6,1% во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во овој период од 2009 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваат 21.792 милиони денари (5,3% од БДП), што е повеќе за 25,1% во однос на истиот период од 2008 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (19.510 милиони денари) учествуваат со 89,5% и се поголеми за 24,2% во однос на истиот период минатата година, додека капиталните расходи забележуваат учество од 10,5%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (11.369 милиони денари), а втори по големина се платите и надоместоците (5.128 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој месец учествуваат со 23,5% и во однос на истиот период лани се зголемени за 5,6%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 2.605 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2008 година за 23,6%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 36,1% повеќе средства (3.017 милиони денари) споредено со истиот период 2008 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 52,2% во вкупните расходи (2,8% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотациите на 68 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 3.617 милиони денари или за 744 милиони денари повеќе (25,9% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 408 милиони денари, што е повеќе за 3,8% во споредба со истиот период 2008 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 2.282 милиони денари, што претставува зголемување од 33,4% во споредба со истиот период 2008 година.

3.3. Оттука во овој период од 2009 година остварен е дефицит на Централниот Буџет од 2.322 милиони денари (0,6% од БДП), додека дефицитот на консолидираниот буџет изнесува 1.817 милиони денари (0,4% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во март 2009 година примарните пари¹ забележуваат пораст од 6,4% на годишна основа (8,7% во февруари) во услови на раст на вкупните ликвидни средства на банките, од 16,3% и намалената побарувачка на готовите пари во оптек за 3,0%.

¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките вклучително задолжителната резерва на девизните депозити.

На месечна основа примарните пари забележаа пад од 6,0%, што се должи на намалување на вкупните ликвидни средства на банките од 8,2% и на пониската побарувачка за готови пари, која забележа пад од 3,3%.

Во март 2009 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи го задржа нивото од 7%.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат: 8,58% за едномесечните, 8,73% за три месечните државни записи и 7,69% за шест месечните државни обврзници.

Беа одржани вкупно 6 аукции, во услови на тендер со износи за едномесечните, во услови на тендер со каматни стапки за тримесечните и шестмесечните државни обврзници и тоа: две аукции за едномесечните, две аукции за тримесечните државни записи, една аукција за шест месечните државни записи и една аукција на дванаесет месечните државни обврзници, за која не постоеше интерес од страна на инвеститорите и немаше доставени понуди.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во март бележи забавен раст од 7,7% на годишна основа (8,8% во февруари 2009 година). На месечна основа вкупните депозити регистрираат пад од 1,0%, како резултат на падот на депозитите на претпријатијата.

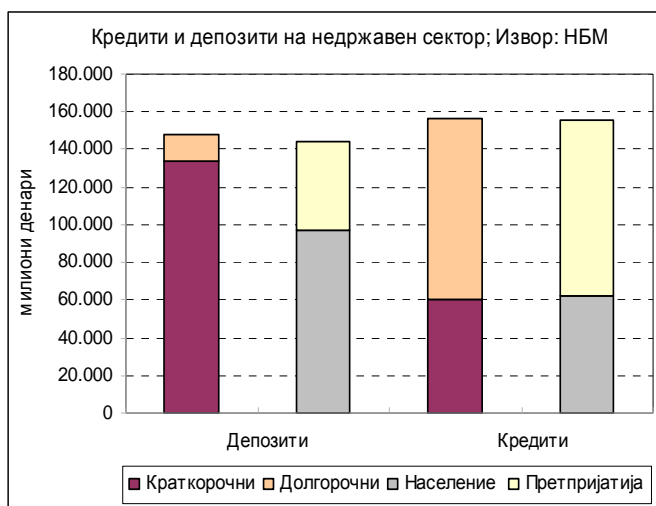
Во март 2009 година, денарските депозити бележат пад од 5,5% на месечно ниво, во голема мера како резултат на намалените депозити на населението во домашна валута од 6,6%, додека девизните депозити остварија раст од 3,6% (речиси целосно како резултат на порастот на девизните заштеди на населението од 4,3%). На годишно ниво денарските депозити забележаа пад од 5,1%, додека девизните депозити остварија пораст од 23,3%.³

Од аспект на секторската структура депозитите на корпоративниот сектор бележат пад од 3,2% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираат зголемување од 0,1%. Во однос на минатата година депозитите на населението се повисоки за 12,6%, додека депозитите на претпријатијата се пониски за 11,9%.

Укажуваме дека почнувајќи од јануари 2009 година податоците од Народната банка на Р. Македонија за монетарниот сектор се компилирани врз основа на новиот сметководствен план за банки.

4.3. Во март 2009 година продолжува трендот на забавување на растот на кредитите кон приватниот сектор.

Месечниот пораст на кредитите од 0,5%, произлегува главно од зголеменото кредитирање на претпријатијата. Во однос на минатата

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите
³ Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

година кредитниот раст бележи натамошно забавување и изнесува 25,4% (наспроти 29,0% во февруари 2009 година).

Месечниот пораст на кредитите на претпријатијата во март е со послаб интензитет и изнесува 0,5% (наспроти 2,0% во февруари), а кредитите кон населението регистрираа раст од 0,3% (наспроти падот од 0,1% во февруари). На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 27,6% и 23,7%, соодветно.

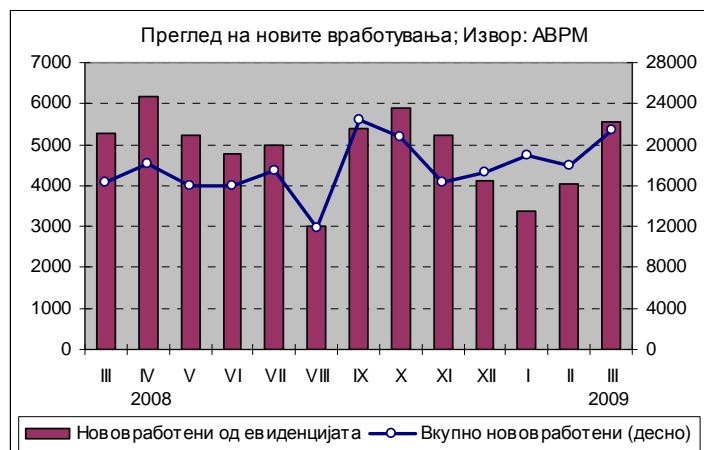
Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 26,1% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 22,9% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се повисоки за 0,7%, додека девизните кредити се речиси непроменети, односно бележат пад од 0,02%.

4.4. Во март 2009 година, просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити е повисока за 0,2 п.п. и изнесува 9,9%. Просечната каматна стапка на девизните кредити забележа раст од 0,4 п.п. во однос на февруари и се наоѓа на ниво од 7,4%. Во однос на минатата година се забележува затегнување на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити остварува раст од 0,2 п.п.. Од друга страна пак, каматната стапка на девизните кредити бележи намалување од 0,8 п.п. на годишна основа. Меѓу банките, анализирано според големината, големите банки имаат најниска пондерирана активна каматна стапка од 9,2% за денарски и 7,1% за девизни кредити. Пасивната каматна стапка на денарските депозити во март 2009 година е пониска за 0,2 п.п. од стапката во претходниот месец и изнесува 6,6%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1,0 п.п.. Просечната каматна стапка на девизните депозити е на исто ниво од претходниот месец и изнесува 3,2%, а на годишна основа бележи пораст од 1,0 п.п..

4.5. Бруто девизните резерви во март 2009 година, изнесуваат 1.267,8 милиони евра и во однос на декември 2008 година остварија пад од 15,2% (227,2 милиони евра). На месечно ниво истите бележат пад од 10,3%, односно за 145,8 милиони евра, во услови на нето продажба на девизниот пазар од 130,1 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вршеше повлекување на ликвидни средства. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ.

5. Социјален сектор

5.1. Во периодот јануари-март 2009 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија се регистрирани вкупно 58.397 засновани нови работни односи. Од вкупниот број нововработени, 42,7% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесуваат на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од минатата година се забележува

зголемување на бројот на засновани нови работни односи за 8,3%.

Во текот на март засновани се 21.467 нови работни односи, од кои 25,9% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во март изнесува 9.819, од кои 55,6% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 9.982 лица, од кои 54,7% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултатот е зголемување на невработеноста за 163 лица, односно за 0,05% во однос на претходниот месец. Така, во март 2009 година бројот на невработени лица изнесува 351.278.

Од вкупниот број евидентирани невработени лица, 71.421 лице (20,3%) се изјасниле дека се пријавуваат само заради остварување на правото на здравствено осигурување, додека останатиот дел активно бараат работа. Споредено со истиот месец од минатата година, бројот на невработени лица е намален за 1,8%.

Најголем дел од невработените, односно 66,2% се од урбани средини (градско население), додека 57,7% се мажи. Анализирани според степенот на образование поголемиот дел, односно 52,7% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека само 7,1% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел или 59,7% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 50,2% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 30% чекаат вработување 8 и повеќе години.

5.2. Во март 2009 година, во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување евидентирани се 273.115 пензионери, што претставува годишно зголемување од 0,17%. Бројот на корисници на пензија е зголемен за 29 лица во однос на претходниот месец.

За исплата на пензии во март се потрошени 2.650,13 милиони денари, што претставува 49,3% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет. Во март 2009 година вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.865 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 11,2%. Соодносот на просечната

пензија со просечната исплатена плата во февруари 2009 година (последни расположиви податоци) изнесуваше 50,3%

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во март 2009 година изнесува 53.053 домаќинства, што претставува намалување за 149 корисници во однос на претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 133,8 милиони денари, односно 52% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во март се потрошени околу 83 милиони денари за 19.484 лица, односно 32,2% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, овој месец регистрирани се 5.352 лица и за нив се потрошени околу 20,8 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.497 лица, за што се потрошени 8,1 милиони денари. По основ на останати права потрошени се околу 11,7 милиони денари, односно 4,5% од исплатите за социјална помош по сите основи. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 4,6% од вкупните реализирани социјални трансфери во март.

5.4. Просечната месечна нето плата во периодот јануари-февруари 2009 година (последни расположиви податоци) споредена со истиот период од 2008 година бележи номинален раст од 27,5%, додека реално просечната плата е повисока за 26%.

Во февруари 2009 година просечната нето плата по вработен изнесуваше 19.598 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 28,9%, додека реалниот раст изнесува 28%. Процентот на вработени кои не примиле плата во февруари 2009 година изнесува 2,8%, што е за 6,7% помалку во споредба со истиот период од претходната година.

